

ФІНАНСАВЫ ВЕСНІК

НЕ БУДЗЬ ЧУЖЫНЦАМ НА СВАЁЙ ПЛАНЕЦЕ!

№ 4

Выданне Мураванаашмянкоўскай яслі-сад-сярэдняй школы

Фінансавая граматынасць

СПЕЦЫЯЛЬНЫ ПРАЕКТ

ГРОШЫ ЛЮБЯЦЬ
РАЗУМНЫХ ЛЮДЗЕЙ

ФІНАНСАВАЯ АЗБУКА

Банкамат (ад банкаўскага аўтамата, часам АТМ ад англ. Automated teller machine) — праграма-тэхнічны комплекс, прызначаны для аўтаматызаванай выдачы або прыёму наяўных грашовых сродкаў як з выкарыстаннем плацежных карт, так і без, а таксама выканання іншых аперацый (аплаты тавараў і паслуг, складання дакументаў, якія пацвярджаюць гэтыя аперацыі).

Плацежная карта — ідэнтыфікацыйная карта, якая дазваляе трымальніку карты (ўладальніку карты) рабіць аплату электронным пераводам грашовых сродкаў.

Плацежная карта складаецца з наступных элементаў:

- ✓ Банкаўскі лагатып
- ✓ EMV чып (EMV схема, інтэгральная схема)
- ✓ Галаграма
- ✓ Нумар карты (банкаўскі нумар, плацежны нумар)
- ✓ Лагатып плацежнай сістэмы
- ✓ Тэрмін дзеяння
- ✓ Імя трымальніка карты

ГІСТОРЫЯ БАНКАМАТАЎ. ПАЧАТАК ГІСТОРЫІ

Сёння паняцце банкаўскага аўтамата для выдачы наяўных грошай або проста банкамата непаруўна звязана з паняццем плацёжнай карткі. Гэтая сувязь вытрыманая дзесяцігоддзямі і дапамагае нам атрымаць доступ да свайго рахунку практычна з любой кропкі зямнога шара.

Патрэба ў банкамате з'явілася ўжо ў пачатку ХХ стагоддзя. Патрэбна была машына, якая зможа выконваць касавыя аперацыі без удзелу чалавека. Многія хацелі сканструяваць такі апарат. Хто ж зрабіў банкамат, які стаў так папулярны ў наш час? А зрабіў гэта **Лютар Джордж Сімян у 1939 годзе**. Менавіта ён паклаў пачатак гісторыі банкаматаў. Сімян першым стварыў машыну, якая магла прымаць грошы, і праз якую можна было аплаціць квітанцыі. Назваў ён яе **Bankograph**. Крэдытных карт тады не існавала, таму гэтых функцый было дастаткова. Унутры Сімян уманціраваў маленькі фотаапарат для фатаграфавання грошай. На кожным здымку ставіліся час і дата. Кожнаму кліенту выдавалася квітанцыя аб атрыманні сродкаў. Сімян угаварыў кіраўніцтва аднаго з банкаў правесці выпрабаванне першага ў гісторыі банкамат. Мінусаў у гэтай прылады было некалькі: банкамат не меў сувязі з банкам, не выдаваў грошы і быў вельмі вялікім па памеры. Попыт на паслугі такога банкамата быў маленькі, і выпрабаванне неўзабаве спынілі.

ГІСТОРЫЯ БАНКАМАТАЎ. ПАЧАТАК ГІСТОРЫІ

У 1967 годзе **Джон Шэферд-Баррон** працягнуў гісторыю банкаматаў. Яго прыладу ўсталявалі на поўначы Лондана каля буйнога банка. Гэты банкамат ужо меў функцыю выдачы наяўных грошай па квітанцыях, якія можна было купіць у касіра ў банку. Пазней іх замянілі на пластыкавыя карткі, і з'явіліся ўсім вядомыя ПН-коды. Аперацыі па картках адзначаліся на самой карце ў выглядзе адтулін, падобных на перфарцыю. Гэты банкамат аказаўся больш удалым, але карыстаўся ім нядоўга.

Прачыў у гісторыі банкаматаў адбыўся, калі вынаходнік **Дональд Вецел** прыдумаў усім вядомыя пластыкавыя карткі з магнітнай паласой, у якой знаходзілася ўся необходимая інфармацыя аб уладальніку і яго аперацыях. Каштавалі яны дорага, і распаўсюджвалі іх толькі вельмі буйныя банкі. **У 1973 годзе банкамат быў афіцыйна запатэнтаваны.** За сваё вынаходніцтва ў **2005 годзе Дональд Вецел атрымаў ордэн Брытанскай імперыі** ад самой каралевы. Зараз у свеце налічваецца больш за два мільёны банкаматаў і прагназуецца іх далейшы рост.

Пра багацце

Беларуская мова	Русский язык
Багаты Хадот: сабака ды кот = У вераб'я багатая сям'я: у кожнага верабейкі па тры капейкі.	<i>Богатому черти деньги куют.</i>
Багатыр дзівіцца, чым худак жывіцца = Багаты дзівіцца, чым бедны жывіцца, а бедны смяецца, дзе ў багатага дзяецца = Багаты не ведае, чым бедны абедае.	<i>Богач удивляется, чем голь про-бавляется.</i>
Бог не цяля, бачыць (пазнае) круцяля = Бог не Мікітка, павыламіць лыткі = Бог бачыць з неба, што каму трэба = Бог ведае, хто што робіць і хто як абедае = Бог не гуляе, шмат палатна мае ды багатым торбы нагатаўляе.	<i>Бог видит, кто кого обидит.</i>
Даў Бог дурню хлеба, ды той не ўмеў спажыць як трэба = Што Бог ні даў, усё ўторбу = І Халімон танцуе, калі яму шанцуе = Калі папу ўдаецца, то і пападдзя смяецца.	<i>Бог даёт — и дурак берёт.</i>
Не будзь ласы на чужыя каўбасы.	<i>На чужой каравай рот не разевай.</i>
Хто чужога жадае, часта сваё пакладае = Не ганіся за чужым, не трэба будзе плаціць сваім = Чужое ўзяць — сваё згубіць = Не бяры чужога: аддасі сваё = Ты па чужое, а чорт па тваё.	<i>Кто чужого же-лает, скоро своё потеряет.</i>
Быў бы хлеб, а мышы збягуцца = Абы хлеб быў, а нахлебнікі будуць = Абы было ў торбе, то з'ем і на горбе = На воўну авец знойдзецца й кравец = Абы падла — вароны назлятаюцца = Быў бы куст, а варона знойдзецца = Абы тавар — купец будзе.	<i>Был бы хлеб, а зубы сыщутся.</i>
Быў бы араты, будзе й прыганяты = Былі б дурні, а паны знойдуцца = Абы спіна — пуга знойдзецца = Быў бы азадок, а лазы хопіць = Быў бы лоб, а горб будзе.	<i>Была бы шея, а ярмо найдётся.</i>

Кішэнныя грошы: за ці супраць?

Грошы, а тым больш кішэнныя, заўсёды былі, ёсць і будуць адным з пытанняў ва ўзаемаадносінах дзяцей і бацькоў. У большасці выпадкаў, у дарослых, сустракаюцца неадназначныя меркаванні на конт кішэнных грошай — ад вельмі негатыўных, да вельмі станоўчых.

Аргументы «за» і «супраць»

Тыя, бацькі, якія лічаць, што кішэнныя грошы даваць не трэба, аргументуюць сваё меркаванне наступным чынам:

- Дзеці выдаткуюць грошы марна.
- У дзяцей разаўецца прагнасць і зайздасць, калі часта гаварыць пра грошы.
- Дзіця не будзе ведаць цану грашам, бо грошай не зарабляе і не ведае, як яны дастаюцца бацькамі, а атрымлівае іх гатовымі. Гэта можа сапсаваць далікатную псіхіку дзіцяці.

Бацькі, якія, на супраць, за выдачу кішэнных грошай, кажуць вось што:

- Кішэнныя грошы дазваляць дзіцяці адчуваць сябе раўнапраўным членам сям'і.
- У дзіцяці з'яўляецца самастойнасць і адказнасць па адносінах да грошай. Ён зможа ў раннім узросце навучыцца планіраваць свой бюджэт.
- У дзіцяці не будзе зайздасці да аднагодак, якім даюць грошы на кішэнныя выдаткі.

Большасць псіхолагаў зазначаюць, што кішэнныя грошы не павінны быць платой за добрыя паводзіны, добрую вучобу або дапамогу ў хатняй гаспадарцы. Кішэнныя грошы павінны быць адным з прыёмаў выхавання правільнага абыходжання з грашыма.

Кішэнныя грошы: за ці супраць?

Крытэрыі выдачы грошай на кішэнныя выдаткі

Калі вы схіляецеся да таго, каб даваць грошы на кішэнныя выдаткі, то вызначцеся з наступным:

1. Узрост, у якім пачнеце даваць грошы. Псіхалагі лічаць, што кішэнныя грошы дзіцяці можна даваць, пачынаючы з паступлення ў школу.
2. Сума, якая будзе выдавацца. Вызначце суму кішэнных грошай, з улікам фінансавага дабрабыту сям'і, неабходных выдаткаў і, абавязкова, узросту дзіцяці. Рашэнне лепш прымаць на сямейным савеце, у прысутнасці дзіцяці.
3. Частата выдачы кішэнных грошай. Чым меншае па ўзросце дзіця, тым часцей трэба выдаваць грошы. Для школьнікаў малодшага ўзросту — раз у тыдзень. Для падлеткаў — раз у месяц. Гэта дазволіць дзіцяці навучыцца планаваць бюджэт.
4. Кантроль за выдаткамі. Пераканайцеся, што кішэнныя грошы трацяцца не на алкаголь, цыгарэты і інш.

5. Ці будуць грошы сродкам уздзеяння.

Вучоба і праца павінны быць абавязкам дзіцяці — не варта заахвочваць або караць пры дапамозе кішэнных грошай.

Такім чынам, сума кішэнных грошай НЕ павінна залежаць ад:

- Атрыманых у школе адзнак.
- Якасці выканання абавязкаў.
- Паводзін дзіцяці.
- Настрою бацькоў.
- Колькасці увагі да дзіцяці.

Навучанне фінансавай пісьменнасці

Карысныя парады аб тым, як навучыць дзіцяці асновам фінансавай граматы:

1. Не пераплачвайце. Не выдавайце грошы звыш абумоўленай сумы.
2. Паступовае павелічэнне. Павялічвайце суму паступова, тлумачце, чаму яе павялічваеце.
3. Мэтавае фінансаванне. Калі ваша дзіця марна патраціла грошы, вылічвайце гэту суму з наступнай выдачы.
4. Раздзяляйце суму. Калі дзеці транжыраць грошы адразу пасля атрымання і размовы не дапамагаюць, то выдавайце грошы па частках.

ДАХОДЫ І ВЫДАТКІ СЯМ'І

Ва ўсіх разам і ў кожнага з нас паасобку ёсць сваё ўяўленне аб грошах. Нават пры іх адсутнасці. Грошы – найважнейшая складнік жыцця сучаснага чалавека, прасцей кажучы – ключы ад яе. Пра іх велізарным значэнні кажа і той факт, што грошы ўзнагароджваюць рознымі эпітэтамі. Такімі як, зялёныя, шалёныя, сумленныя, чыстыя, брудныя, законныя. Грошы працуюць, ляцяць са свістам, паляць кішэні, ўцякаюць, прыліпаюць да рук. З імі можна і немагчыма расстацца.

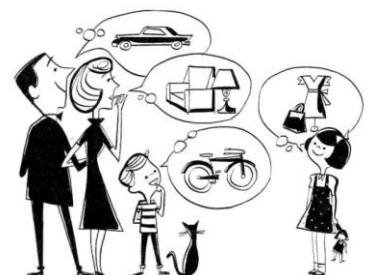
Адкуль у сям'і бяруцца грошы? Большая частка сямейных грошай атрымана ў выглядзе заробтнай платы за працу. Члены сям'і, якія па стане здароўя і ўзросце не могуць працаваць, атрымліваюць пенсію. Студэнтам плацяць стыпендыю, каб яны маглі вучыцца. На ўтрыманне маленькіх дзяцей дзяржава выдае сям'і дапаможнік. Дык вось, усе грашовыя паступленні ў сям'ю называюць даходамі. Агульны сямейны даход трэба ведаць, каб не марнаваць грошай больш, чым атрымліваеш (г. зн. не браць грошай у доўг).

Калі ў сям'і ёсць грошы, яна стаіць перад выбарам, што купіць, на што выдаткаваць грошы. Кожная сям'я вырашае гэтую праблему па-свойму. Часта на сямейным савеце усе члены сям'і абмяркоўваюць, што трэба купіць у першую чаргу, што ў другую, а што можа і пачакаць. Вядома, у першую чаргу неабходна вылучыць грошы на куплю прадуктаў харчавання, самую патрэбную вопратку і абутак. Ёсць і яшчэ вельмі важная частка сямейных выдаткаў: плата за кватэру, за карыстанне электрычнасцю, тэлефонам, транспартныя выдаткі.

Удакладнім, што сямейныя выдаткі – гэта грошы, якія выдаткоўвае сям'я для набыцця тавараў і паслуг.

Асновай эканамічнага жыцця сям'і з'яўляецца яе бюджэт - сукупнасць даходаў і выдаткаў сям'і на пэўны прамежак часу (месяц, год).

Раствлумачце дзецям, што пажадана складаць бюджэт так, каб частка сямейных даходаў заставалася ў рэзерве. Бо заўсёды можа паўстаць нечаканая праблема з рамонтам тэлевізара, халадзільніка або аўтамабіля. Рэзерв грошай у сям'і неабходны і для незапланаванага раней лячэння, куплі лекаў.

АКЦЫЯ ПА ПРАПАГАНДЗЕ ФІНАНСАВАЙ ГРАМАТНАСЦІ СЯРОД НАСЕЛЬНІЦТВА АГРАГАРАДКА

№ 4

Мураванаашмянкоўскі
яслі-сад-сярэдня школа
231106

вул. Школьная, 29

Электронная пошта

grommyr1@gmail.com

Газета “Фінансавы веснік”
выходзіць адзін раз у 2
месяцы.

Творчы калектыў клуба:

Бартось Павел, Фомкіна

Кацярына, Барткевіч Юлія,

Кандрацкі Андрэй, Супрановіч

Ульяна, Сямёнава Юлія.

